

Критеријуми оцењивања

Српски језик и књижевност

Књижевност и проучавање књижевности; књижевни родови и врсте:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- дефинише појам књижевности; - набраја области које се баве науком о књижевности; - препознаје спољашњи и унутрашњи приступ књижевном делу; - дефинише појам беседе и препричава Андрићево схватање књижевности; - наводи и дефинише књижевне родове и врсте и препознаје их на примерима из градива; - памти и препричава обрађена књижевна дела; - одређује тему дела и уочава основне мотиве; - зна да наведе јунаке из обрађених књижевних дела.
Добар (3)	- излаже знање о појму књижевности и разуме њено место у односу на друге уметности; - препознаје домен области које се баве науком о књижевности; - примењује знања о спољашњем и унутрашњем приступу књижевном делу; - препознаје појам беседе на примеру Андрићевог текста и приказује Андрићево схватање књижевности; - разврстава књижевне родове и врсте, примењујући знање на конкретним примерима; - дефинише тему обрађених књижевних дела и уочава мотиве; - проматра поступке јунака из обрађених књижевних дела; - уочава основне стилске фигуре.

Врлодобар (4)	- објасни појам и значај књижевности као уметности речи и утврди њене сличности и разлике у односу на друге уметности и облике културе; - излаже садржај проучавања сваке од области науке о књижевности; - тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; - анализира јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - разликује спољашњи и унутрашњи приступ књижевном делу; - осветљава и тумачи Андрићева схватања смисла и значаја књижевности у животу друштва и појединца; - разликује експлицитну и имплицитну поетику, што показује поређењем Андрићевог и Петровићевог текста; - преиспитује чињенице о књижевним родовима и врстама, поткрепљујући их одговарајућим примерима; - анализирајући књижевне текстове, показује познавање интеграционих чинилаца књижевног дела; - примењује знања о стилским фигурама.
Одличан (5)	- анализира садржај проучавања сваке од области науке о књижевности и повезује га са знањима о књижевности стеченим у досадашњем школовању; - прецењује област науке о књижевности чији приступ и терминологију користи у тумачењу књижевног дела; - разликује спољашњи и унутрашњи приступ књижевном делу; - разматра, доказује и промишља о појму и значају књижевности као уметности речи и утврђује њене сличности и разлике у односу на друге уметности и облике културе; - критички просуђује и тумачи Андрићева схватања смисла и значаја књижевности у животу друштва и појединца;

	- преиспитује експлицитну и имплицитну поетику, што показује поређењем Андрићевог и Петровићевог текста; - наведе различите критеријуме и могућности класификације књижевности, уз нагласак на поделу на народну и уметничку књижевност, прозу и поезију, књижевне родове и врсте; - вреднује, анализира и проматра јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - критички тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; - анализирајући књижевне текстове, показује познавање интеграционих чинилаца књижевног дела; - зна стилске фигуре и уочава их у тексту, разуме њихову уметничку функцију.
--	---

Општи појмови о језику:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- дефинише фонетски и етимолошки правопис; - наводи основне принципе српског правописа; - набраја три плана језик као обележје људског постојања (општељудски, друштвени и психолошки); - набраја функције језика; - дефинише лингвистику; - набраја битна својства језика; - наводи области које се баве језиком (фонетика и фонологија, морфофонологија, морфологија, лексикологија, синтакса, текстуална лингвистика, стилистика).
Добар (3)	- разуме и препознаје фонетски и етимолошки правопис и објашњава разлике међу њима; - објашњава и примењује основне принципе српског правописа;

	- разуме три плана језик као обележје људског постојања (општељудски, друштвени и психолошки); - процењује функције језика; - разуме и објашњава лингвистику; - коментарише битна својства језика; - наводи и објашњава области које се баве језиком (фонетика и фонологија, морфофонологија, морфологија, лексикологија, синтакса, текстуална лингвистика, стилистика).
Врлодобар (4)	- објашњава фонетски и етимолошки правопис и објасни разлике међу њима; - разуме, објашњава и примењује основне принципе српског правописа и поткрепи их примерима; - образлаже језик као обележје људског постојања на три плана (општељудски, друштвени и психолошки); - тумачи језик са становишта његове друштвене и психолошке функције и структуре; - одређује појам и предмет лингвистике као опште науке о језику; - аргументује битна својства језика; - описује језик као хијерархијски устројен систем; - анализира области проучавања фонетике и фонологије, морфофонологије, морфологије, лексикологије, синтаксе, текстуалне лингвистике, стилистике.
Одличан (5)	- анализира разлику између фонетског и етимолошког правописа; - процењује и примењује основне принципе српског правописа и поткрепи их примерима; - аргументовано дискутује о језику као обележју људског постојања на три плана (општељудски, друштвени и психолошки); - анализира језик са становишта његове друштвене и психолошке функције и структуре; - образлаже појам и предмет лингвистике као опште науке о језику; - заступа мишљење о важности језика и издваја битна својства језика;

	- описује језик као хијерархијски устројен систем; - повезује области проучавања фонетике и фонологије, морфофонологије, морфологије, лексикологије, синтаксе, текстуалне лингвистике, стилистике, схватајући унутрашњу повезаност језика као система.
--	---

Фонетика и фонологија:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- набраја области проучавања фонетике и фонологије; - разликује глас, фонему и графему - зна да наведе говорне органе; - наводи поделу гласова на вокале, сонанте и консонанте; - дели гласове на звучне и беззвучне; - зна основну поделу речи на слоге; - зна да дефинише гласовне промене.
Добар (3)	- разуме области проучавања фонетике и фонологије; - разуме њихову улогу говорних органа и зна да их наведе; - наводи поделу гласова на вокале, сонанте и консонанте, зна њихову ужу поделу; - примењује правила о подели речи на слоге; - препознаје фонему, фон и алофон; - препознаје поједине гласовне промене; - наводи најпознатија одступања од вршења гласовних промена.
Врлодобар (4)	- разматра домен проучавања фонетике и фонологије; - успоставља везу између саставних елемената гласа (боја, висина, јачина) са радом говорних органа; - класификује гласове српског језика по различитим критеријумима/акустичко-артикулационим компонентама; - ради задатке у којима се захтева подела речи на слоге; - објасни фонему, фон и алофон; - препознаје гласовне алтернације и описује и објашњава њихову реализацију на одговарајућим примерима; - анализира фонолошки и морфолошки условљене гласовне промене;

	- разуме одступања од вршења гласовних промена;
Одличан (5)	- самостално анализира домен проучавања фонетике и фонологије; - разматра и повезује саставне елементе гласа (боја, висина, јачина) са радом говорних орган; - класификује гласове српског језика по различитим критеријумима/акустичко-артикулационим компонентама; - ради задатке у којима се захтева подела речи на слоге; - анализира и примењује градиво о фонемима, фону и алофону; - разуме гласовне алтернације и описује и објашњава њихову реализацију на одговарајућим примерима; - уочава примере изостајања гласовних алтернација у писму и говору и препознаје присуство елемената етимолошког правописа у одређеним случајевима. - дискутује о разлици фонолошки и морфолошки условљених гласовних промена; - без тешкоћа ради задатке на свим нивоима постигнућа.

Књижевност старог века:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- препознаје одлике драмског књижевног дела; - дефинише контекст у коме је настала драма (трагедија и комедија); - дефинише основне драмске врсте; - објашњава појам мита и уме да преприча важне митове; - памти и препричава дела која припадају књижевности старог века;

	- одређује тему дела и уочава основне мотиве; - препознаје жанрове књижевности старог века; - зна да наведе јунаке из обрађених књижевних дела; - наводи временски оквир настанка и трајања књижевности старог века; - набраја заједничке особине књижевности старог века на различитим поднебљима; - познаје композицију <i>Библије</i>;
Добар (3)	- дефинише одлике драмског књижевног дела и примењује знања на примерима; - објашњава контекст у коме је настала драма (трагедија и комедија); - разуме одлике основних драмских врста; - одређује појам мита и препознаје његову улогу у савременом друштву; - памти и препричава дела која припадају књижевности старог века; - зна књижевне родове и врсте и примењује знања на конкретним примерима; - проматра поступке јунака из обрађених књижевних дела; - дефинише тему дела и уочава мотиве; - препознаје жанрове књижевности старог века; - објашњава временски оквир настанка и трајања књижевности старог века; - разуме заједничке особине књижевности старог века на различитим поднебљима; - разуме композицију <i>Библије</i>; - уочава основне стилске фигуре.
Врлодобар (4)	- анализира одлике драме примењујући знања на примерима; - разуме, проматра и просуђује историјски контекст у коме је драма настала; - анализира основне драмске врсте показујући теоријска и практична знања; - закључује о улози мита у савременом друштву; - тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе;

	- тумачи временски оквир настанка и трајања књижевности старог века као књижевноисторијског раздобља; - анализира заједничке карактеристике истакнутих књижевности старог века, разврставајући их према поднебљима у којима су се развиле и приказује њихове специфичности; - примењује знања о стилским фигурама.
Одличан (5)	- процењује и преиспитује одлике драме примењујући знања на примерима; - критички просуђује и дискутује о историјском контексту у коме је драма настала; - расправља о основним драмским врстама показујући теоријска и практична знања; - критички промишља о улози мита у савременом друштву, поткрепљујући одговоре примерима из реалног живота; - анализира, проматра и просуђује о књижевном делу са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; - проматра, анализира и закључује о временском оквиру настанка и трајања књижевности старог века као књижевноисторијског раздобља; - критички проматра заједничке карактеристике истакнутих књижевности старог века, разврставајући их према поднебљима у којима су се развиле и приказује њихове специфичности; - вреднује, анализира и проматра јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - извршава тумачење и на примерима показује композиционе чиниоце дела; - зна стилске фигуре и уочава их у тексту, разуме њихову уметничку функцију.

Критеријуми оцењивања

Српски језик и књижевност

Народна књижевност:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- препознаје дела народне књижевности; - разликује дела народне и ауторске књижевности; - зна да препозна књижевне родове и врсте; - набраја књижевне врсте народне књижевности; - памти и препричава дела народне књижевности; - одређује тему дела и уочава основне мотиве; - зна да наведе јунаке из обрађених књижевних дела; - наводи варијантност и формулативност као основне одлике народне књижевности; - набраја Вукову поделу народних песама; - набраја циклусе епских народних песама; - примећује разлику између бугарштица и десетерачких песама; - зна да наведе одлике баладе.
Добар (3)	- схвата разлике између дела народне и ауторске књижевности; - схвата књижевне родове и врсте и примењује знања на конкретним примерима; - проматра поступке јунака из обрађених књижевних дела; - дефинише тему дела и уочава мотиве; - дефинише основне одлике народне књижевности и примењује знања на репрезентативним примерима; - схвата Вукову поделу народних песама; - уме да наведе и објасни поделу епских песама на циклусе; - примењује знања о разлици бугарштица и десетерачких песама; - препознаје баладу као књижевну врсту и дефинише њене одлике; - уочава основне стилске фигуре.

Врлодобар (4)	- анализира разлику између дела народне и ауторске књижевности и поткрепљује одговоре примерима; - уочи и документује повезаност народне књижевности са старим веровањима, митским и магијским мишљењем; - процењује одлике народне књижевности и повезује их са начином њеног настанка, као и њеним преношењем кроз време (разликује жанровску варијантност и њену илуструје прикладним примерима; објасни појам формулативности уз навођење одговарајућих примера) - документује синкретизам као карактеристику народне књижевности; - анализира јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - разматра Вукове критеријуме за класификацију народне књижевности и упоређује Вукову поделу народних песама са савременом; - објашњава на примерима циклусе епских народних песама; - анализира епску биографију јунака; - анализира одлике балада, уочавајући важне композиционе чиниоце; - примењује знања о стилским фигурама.
Одличан (5)	- критички проматра разлику између дела народне и ауторске књижевности и поткрепљује одговоре примерима; - анализира и аргументује повезаност народне књижевности са старим веровањима, митским и магијским мишљењем; - разматра одлике народне књижевности и повезује их са начином њеног настанка, као и њеним преношењем кроз време (објашњава и размишља о жанровској варијантности и илуструјући одговор прикладним примерима; објасни појам формулативности уз навођење одговарајућих примера) - вреднује, анализира и проматра јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - анализира појам синкретизма, карактеристике народне књижевности, на примерима;

	- обједињује знања о Вуковом раду на прикупљању народних умотворина, дефинишући критеријуме за класификацију народне књижевности; - анализира Вукову поделу народних песама са савременом; - повезује знања о циклусима епских народних песама са примерима; - критички објашњава епску биографију јунака; - анализира одлике балада, примењујући знања на одговарајућем примеру; - зна стилске фигуре и уочава их у тексту, разуме њихову уметничку функцију.
--	---

Средњовековна књижевност:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- препознаје дела средњовековне књижевности; - уочава доминантан утицај цркве и хришћанства на живот средњовековног човека; - зна да препозна књижевне родове и врсте; - набраја књижевне врсте средњовековне књижевности; - дефинише појам топоса; - памти и препричава дела средњовековне књижевности; - одређује тему дела и уочава основне мотиве; - зна да наведе јунаке из обрађених књижевних дела; - наводи постојање духовне и световне књижевности у средњем веку; - истиче постојање источног (Цариград, грчки језик) и западног (Рим, латински језик) културног центра; - препознаје значај културног, друштвеног и црквеног рада Светог Саве; - преприча савремена дела у чијем подтексту су дела средњовековне књижевности.

Добар (3)	- схвата доминантан утицај цркве и хришћанства на живот средњовековног човека; - дефинише појам топоса и примењује знање на примеру; - схвата књижевне родове и врсте и примењује знања на конкретним примерима; - проматра поступке јунака из обрађених књижевних дела; - дефинише тему дела и уочава мотиве; - дефинише основне одлике средњовековне књижевности и примењује знања на репрезентативним примерима; - разуме постојање духовне и световне књижевности у средњем веку; - приказује постојање источног (Цариград, грчки језик) и западног (Рим, латински језик) културног центра, увиђајући њихов утицај на различите културе; - користи знања о значају културног, друштвеног и црквеног рада Светог Саве, увиђајући његово место у српској култури; - препознаје појам синкретизма на примеру; - уочава акростих; - разуме утицај <i>Библије</i> на средњовековну књижевност; - разматра савремена дела у чијем подтексту су дела средњовековне књижевности, размишља о радњи и поступцима јунака; - уочава основне стилске фигуре.
Врлодобар (4)	- тумачи доминантан утицај цркве и хришћанства на живот средњовековног човека; - разматра појам топоса и уочава га на примерима; - процењује поетичке одлике средњовековне књижевности, примењујући знања на делима из програма; - документује синкретизам као карактеристику појединих дела средњовековне књижевности; - анализира јунаке, уочавајући све елементе карактеризације;

	- анализира проблемске ситуације у делима повезујући их са примерима из других дела; - тумачи постојање духовне и световне књижевности у средњем веку у контексту њихове намене; - објашњава постојање источног (Цариград, грчки језик) и западног (Рим, латински језик) културног центра, издвајајући њихове карактеристике, као и утицај на различите културе; - процењује значај културног, друштвеног и црквеног рада Светог Саве, идентификујући његово место у српској култури; - издваја појам акростих и примењује знање о датом појмју; - тумачи утицај <i>Библије</i> на средњовековну књижевност; - анализира појам палимпеста; - анализира савремена дела у чијем подтексту су дела средњовековне књижевности, установљава поетичке разлике између епоха, вреднује поступке јунака и садржај дела; - примењује знања о стилским фигурама.
Одличан (5)	- критички разматра и процењује доминантан утицај цркве и хришћанства на живот средњовековног човека; - формулише појам топоса, поткрепљујући одговор примерима; - анализира поетичке одлике средњовековне књижевности, поредећи је са другим епохама и примењујући знања на делима из програма; - документује синкретизам као карактеристику појединих дела средњовековне књижевности и прави паралеле са знањима о синкретизму у народној књижевности; - критички процењује јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - процењује проблемске ситуације у делима успостављајући паралеле са примерима из других дела; - проматра постојање духовне и световне књижевности у средњем веку у контексту њихове намене;

	- разуме значај постојања источног (Цариград, грчки језик) и западног (Рим, латински језик) културног центра, издвајајући њихове карактеристике, као и утицај на различите културе; аргументује одговоре; - критички промишља о значају културног, друштвеног и црквеног рада Светог Саве, идентификујући његово место у српској култури; - проматра појам акростих и примењује знање о датом појмју; - анализира и процењује утицај <i>Библије</i> на средњовековну књижевност; - анализира појам палимпеста и поткрепљује одговоре примерима; - просуђује, процењује и анализира савремена дела у чијем подтексту су дела средњовековне књижевности, установљава поетичке разлике између епоха, вреднује поступке јунака и садржај дела; - зна стилске фигуре и уочава их у тексту, разуме њихову уметничку функцију.
--	---

Хуманизам и ренесанса:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- препознаје дела књижевности хуманизма и ренесансе; - зна да препозна књижевне родове и врсте; - репродукује основне историјске околности у којима је епоха настала; - набраја књижевне врсте епохе хуманизма и ренесансе; - памти и препричава дела епохе хуманизма и ренесансе; - одређује тему дела и уочава основне мотиве; - зна да наведе јунаке из обрађених књижевних дела; - наводи основне поетичке одлике епохе хуманизма и ренесансе; - дефинише појам дубровачке књижевности.

Добар (3)	- схвата између погледа на свет епохе хуманизма и ренесансе и средњег века; - разуме историјске околности у којима епоха настаје; - зна књижевне родове и врсте и примењује знања на конкретним примерима; - проматра поступке јунака из обрађених књижевних дела; - дефинише тему дела и уочава мотиве; - дефинише основне одлике књижевности хуманизма и ренесансе и примењује знања на репрезентативним примерима; - разуме паралелну употребу књижевног и народног језика у делима ове епохе; - разуме Дантеово дело као важно дело на размеђу двеју епоха; - примењује знања из дубровачке књижевности - уочава основне стилске фигуре.
Врлодобар (4)	- анализира разлику између погледа на свет епохе хуманизма и ренесансе и средњег века; - прави паралеле између епохе хуманизма и ренесансе и свих претходно обрађених епоха; - процењује историјске околности у којима је епоха настала, повезујући их са развојем културне мисли; - анализира јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - тумачи композицију, мотиве, како и друге важне елементе дела; - преиспитује Дантеово дело као важно дело на размеђу двеју епоха; - доводи у везу поетичке одлике дубровачке књижевности са њеним делима; - увиђа зашто се на подручју Дубровника развила ова епоха, док се на осталим просторима српског народа није развила; - примењује знања о стилским фигурама.
Одличан (5)	- критички посматра разлику између погледа на свет епохе хуманизма и ренесансе и средњег века; - проматра, анализира и локализује епоху хуманизма и ренесансе у контексту

	историје књижевности, уочавајући сличности и разлике са другим епохама; - успева да установи и полемише о историјским околностима у којима је епоха настала, повезујући их са развојем културне мисли; - вреднује, анализира и проматра јунаке, уочавајући све елементе карактеризације; - извршава тумачење и на примерима показује композиционе чиниоце дела; - процењује Дантеово дело као важно дело на размеђу двеју епоха и тумачи његов утицај; - разуме, анализира и уочава поетичке одлике дубровачке књижевности, доводећи је у везу са њеним делима; - критички процењује историјске околности у којима је био Дубровник, пореди их са просторима који су били под турском влашћу, своја запажања доводи у везу са епохом хуманизма и ренесансе; - зна стилске фигуре и уочава их у тексту, разуме њихову уметничку функцију.
--	---

Историја књижевног језика:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- уме да наброји књижевне језике; - препознаје време коришћења књижевних језика; - набраја кључне историјске и друштвене околности које доводе до смене једног књижевног језика другим; - зна ко су Ћирило и Методије, дефинише њихову мисију; - наводи најважније споменике сваког књижевног језика; - набраја представнике, односно ствараоце који су користили те језике.
Добар (3)	- уме да наведе основне одлике сваког књижевне језике; - објашњава периодизацију књижевних језика; - објашњава кључне историјске и друштвене околности које доводе до смене једног књижевног језика другим; - препознаје значај Ћирила и Методија, дефинише њихову мисију;

	- разуме важност најважнијих споменике сваког књижевног језика; - приказује представнике, односно ствараоце који су користили те језике.
Врлодобар (4)	- анализира одлике сваког књижевне језике; - тумачи и преиспитује историјске и друштвене околности које доводе до смене једног књижевног језика другим; - доказује, оправдава и заступа значај Ћирила и Методија, односно њихове мисије; - истражује и закључује о важности најважнијих споменике сваког књижевног језика; - повезује књижевне језике са ствараоцима који су их користили, успостављајући унутар предметну корелацију између језика и књижевности.
Одличан (5)	- критички разматра, процењује и класификује књижевне језике и њихове одлике; - организује податке, истражује и анализира историјске и друштвене околности које доводе до смене једног књижевног језика другим, повезујући знања из различитих предмета; - дискутује, критички посматра и тумачи значај Ћирила и Методија, односно њихове мисије; - истражује, тумачи и предочава важност најважнијих споменике сваког књижевног језика; - повезује књижевне језике са ствараоцима који су их користили, успостављајући унутар предметну корелацију између језика и књижевности, - без проблема решава задатке са свих нивоа постигнућа.

Прозодија:

Оцена	Критеријуми
Довољан (2)	- зна да постоји четири акцента у српском књижевном језику и поста акценатске дужине; - зна знакове за акценте; - набраја основна правила акценатске норме; - акцентује најједноставније примере; - одређује акценатовани слог; - дефинише проклитике и енклитике.
Добар (3)	- зна примени основна правила акценатске норме; - акцентује једноставније примере; - уочава наглашене слоге у речима на основу репрезентативних примера; - објашњава разлику између дугих и кратких наглашене слоге; - објашњава разлику између силазне и узлазне интонације наглашених слога; - зна називе и обележја четири акцента која чине акценатски систем српског језика; - зна да се неакцентоване дужине у стандардном језику могу наћи само иза акцента.
Врлодобар (4)	- издваја и примењује правила акценатске норме; - акцентује већину примера предвиђених за свој узраст; - разликује наглашене слоге у речима на основу репрезентативних примера; - установи разлику између дугих и кратких наглашене слоге; - установи разлику између силазне и узлазне интонације наглашених слога; - обележава већину неакцентованих дужина у примерима.

Одличан (5)	- анализира и примењује сва правила акценатске норме; - акцентује примере предвиђене за свој узраст; - преиспитује и уочава наглашене слоге у речима на основу репрезентативних примера; - формулише разлику између дугих и кратких наглашене слоге и примењује знања у задацима; - формулише разлику између силазне и узлазне интонације наглашених слога и решава задатке; - проналази неакцентоване дужине у примерима.
--------------------	--